

OTSUS

Vaidlustusaja number

35-25/283634

Otsuse kuupäev

20.03.2025

Vaidlustuskomisjoni liige

Taivo Kivistik

Vaidlustus

Ühispakkujate OÜ Sirkel&Mall ja INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. vaidlustus Rae Vallavalitsuse riigihankes „Raemõisa Põhikooli, spordikompleksi ja multifunktsionaalse kogukonnakeskuse projekteerimine peatöövõtt“ (viitenumber 283634) hankija otsustele kõrvaldada menetlusest OÜ Sirkel&Mall, lükata tagasi INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumus ning tunnistada edukaks Innopolis Insenerid OÜ pakkumus

Menetlusosalised

Vaidlustaja, ühispakkujad OÜ Sirkel&Mall ja INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o., esindaja Tuulikki Laesson

Hankija, Rae Vallavalitsus, esindaja Martin Minn Kolmas isik, Innopolis Insenerid OÜ, esindaja vandeadvokaat Mart Parind

Vaidlustuse läbivaatamine

Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

RHS § 197 lg 1 p-i 4 ja § 198 lg-de 3 ja 8 alusel

1. Jätta rahuldamata ühispakkujate OÜ Sirkel&Mall ja INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. vaidlustus Rae Vallavalitsuse riigihankes „Raemõisa Põhikooli, spordikompleksi ja multifunktsionaalse kogukonnakeskuse projekteerimine peatöövõtt“ (viitenumber 283634).

2. Mõista ühispakkujatelt OÜ Sirkel&Mall ja INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. Innopolis Insenerid OÜ kasuks välja Innopolis Insenerid OÜ lepingulise esindaja kulud 2150 eurot (käibemaksuta).

3. Jätta ühispakkujate OÜ Sirkel&Mall ja INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. poolt vaidlustusmenetluses kantud kulud nende enda kanda.

EDASIKAEBAMISE KORD

Halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1 alusel on vaidlustuskomisjoni otsuse peale halduskohtule kaebuse esitamise tähtaeg 10 päeva arvates vaidlustuskomisjoni otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 27.08.2024. a avaldas Rae Vallavalitsus (edaspidi ka Hankija) avatud hankemenetlusega riigihanke „Raemõisa Põhikooli, spordikompleksi ja multifunktsionaalse kogukonnakeskuse

projekteerimine peatöövõtt“ (viitenumber 283634) (edaspidi Riigihange) hanketeate ja tegi kättesaadavaks teised riigihanke alusdokumendid (edaspidi koos nimetatult RHAD). Pakkumuste esitamise tähtpäevaks, 01.10.2024. a, esitasid pakkumuse 7 pakkujat, sh Innopolis Insenerid OÜ ning ühispakkujad OÜ Sirkel&Mall ja INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o.

2. Rae Vallavalitsuse 04.02.2025. a korraldusega nr 214 (edaspidi Korraldus) kõrvaldas Hankija muuhulgas menetlusest OÜ Sirkel&Mall, lükkas tagasi INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse ning tunnistas edukaks Innopolis Insenerid OÜ pakkumuse.

3. 17.02.2025. a laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) ühispakkujate OÜ Sirkel&Mall ja INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustus Hankija otsusele kõrvaldada menetlusest OÜ Sirkel&Mall, lükata tagasi INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumus ning tunnistada edukaks Innopolis Insenerid OÜ pakkumus.

4. Kooskõlas riigihangete seaduse (edaspidi RHS) § 195 lg-ga 2 ja § 196 lg-dega 1 ja 3 teatas vaidlustuskomisjon 25.02.2025 kirjaga nr 12.2-10/35 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menetluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 28.02.2025 ja neile vastamiseks 05.03.2025. Vaidlustuskomisjoni poolt määratud esimeseks tähtpäevaks esitasid täiendava seisukoha ja menetluskulude nimekirja Vaidlustaja ja Kolmas isik. Teiseks tähtpäevaks esitas täiendava seisukoha Hankija ja Kolmas isik.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

5. Vaidlustaja, **ühispakkujate OÜ Sirkel&Mall ja INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o.**, vaidlustuses ja 28.02.2025. a esitatud täiendavates seisukohtades põhjendatakse taotlusi alljärgnevalt.

5.1. Hankija kõrvaldas hankemenetlusest ühispakkuja OÜ Sirkel&Mall, kuna pakkuja suhtes esineb RHS § 95 lg 4 p-is 9 sätestatud kõrvaldamise alus. Samuti lükkas Hankija tagasi ühispakkuja INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse, kuna see oli Hankija hinnangul põhjendamatult madala maksumusega (RHS § 115 lg 9).

Hankija otsus kõrvaldada OÜ Sirkel&Mall hankemenetlusest ning otsus lükata tagasi INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumus, kuna see oli Hankija hinnangul põhjendamatult madala maksumusega, on õigusvastased. Otsuste järgnevuse printsiibi alusel on seeläbi õigusvastane ka Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamine.

5.2. Hankija otsus kõrvaldada OÜ Sirkel&Mall hankemenetlusest on vastuolus RHS § 95 lg 4 p-idega 8 ja 9 ning väljakujunenud kohtu- ja vaidlustuskomisjoni praktikaga.

Hankija on OÜ Sirkel&Mall hankemenetlusest kõrvaldanud Korralduse p-ides 1.1-1.8. toodud põhjenduste järgi põhjusel, et:

1) ühispakkuja vastas hankepassi kõrvaldamise aluste punktis „Ennetähtaegne lõpetamine, kahjutasu või võrreldavad sanktsioonid“ küsimusele *Kas ettevõtja on kogenud, et varasem riigihankeleping on lõpetatud enneaegselt või on määratud kahjutasu või sellega võrreldavad sanktsioonid seoses kõnealuse varasema lepinguga?* eitavalt;

2) riigihanke nr 233494 täitmisel on ühispakkuja suhtes kohaldatud leppetrahvi ning ületati hankelepingu lõpptähtaega.

5.3. Korralduse p-is 1 on Hankija kõrvaldamise alusena tuginenud üksnes asjaolule nagu oleks OÜ Sirkel&Mall esitanud valeandmeid (RHS § 95 lg 4 p 9) ning on seetõttu ühispakkuja kõrvaldanud. Riigikohus on oma 25.02.2022. a lahendis nr 3-21-1733 nõustunud samas asjas tehtud 28.10.2021. a Tallinna Ringkonnakohtu otsuses tooduga, et valeandmete esitamisel puudub iseseisev tähendus, sest rikkumisega seonduvad asjaolud olid hankijale ilmselgelt teada (p 25). Riigikohus järeldas, et valeandmete esitamine ei saa seega käesoleval juhul õigustada pakkuja kõrvaldamist iseseisvalt, kuid see võib olla pakkuja usaldusväärsuse hindamisel arvestatav asjaolu juhul, kui varasema hankelepingu oluline rikkumine leiab kinnitust. Vaidlustuskomisjoni praktikas on selgitatud, et lähtudes Euroopa Liidu direktiivi 2014/24 art 57 lg 4 p-ist h tuleb RHS § 95 lg 4 p 9 mõista nii, et kõrvaldamiseks peab ettevõtja

olema valeandmete esitamisel süüdi raskes eksimuses. Sisuliselt tähendab see, et hankija võib ettevõtja valeandmete esitamise eest hankemenetlusest kõrvaldada, kui viimane on vastutav teatud raskusega hooletuse eest, millel võib olla määrav mõju hankemenetlusest kõrvaldamise, valiku või lepingu sõlmimise otsustele (Euroopa Kohtu otsus C387/14, Esaprojekt, p-d 71, 78).

Praegusel juhul on aga Hankija nähtuvalt Korralduse p-ist 1 tuginenud valeandmete esitamisele kui iseseisvale rikkumisele, kuigi Hankija põhjendustest nähtuvalt on ilmselge, et Hankijale oli riigihanke nr 233494 raames ühispakkujale omistatav rikkumine riigihangete registri (edaspidi RHR) kaudu teada ning samuti ei ole tegemist ühispakkuja raske eksimusega. Seega on Hankija õigusvastaselt kõrvaldanud OÜ Sirkel&Mall hankemenetlusest.

5.4. Hankija otsus kõrvaldada OÜ Sirkel&Mall hankemenetlusest oleks juhul, kui Hankija oleks sellele kõrvaldamise alusele tuginenud, vastuolus ka RHS § 95 lg 4 p-iga 8. Riigihanke nr 233494 raames ühispakkujale etteheidetav rikkumine ei olnud ühispakkuja mõjusfääris, mistõttu ei olnud OÜ-l Sirkel&Mall võimalik väidetavat rikkumist ära hoida. Samas ei olnud tegemist olulise rikkumisega RHS § 95 lg 4 p-i 8 mõttes, kuivõrd tasuti hankijale (AS-ile Eesti Raudtee) leppetrahv tööde hilinemise eest ehk kompenseeriti võimalik kahju. Samuti on oluline, et riigihankes nr 233494 sõlmitud hankelepingu sisu oli raudtee infrastruktuuri projekteerimine ning projekteeritavale objektile ehitusloa saamine. Nimetatud hankes oli peatöövõtja (juhtiv projekteerija) Ardanuy Ingeniera S.A, kes omab raudtee projekteerimise õigust ja pädevust, OÜ-l Sirkel&Mall endal ei ole õigust tegeleda raudtee projekteerimisega. Seega ei olnud ühispakkujal endal võimalik ka hankelepingut üksinda täita ja hankelepingu rikkumist ära hoida.

5.5. Hankelepingu tähtaja ületamine oli lisaks tingitud ka AS-i Eesti Raudtee enda käitumisest, kes ei andnud nõusolekut taotleda raudtee ehitusluba ehitusseadustikus toodud tingimustel ehk eelprojekti staadiumis oleva ehitusprojektiga, vaid soovis seda teha järgmiste ehitusprojekti staadiumite alusel (põhiprojekti ja mõnel juhul koguni tööprojekti staadiumi alusel), mis tõi kaasa hilisema ehitusloa menetluse alguse ning hankelepingus esitatud graafiku muutumise.

Majandus- ja taristuministri 17.07.2015 määruse nr 97 „Nõuded ehitusprojektile“ (edaspidi „määrus nr 97“) § 5 lg 1 kohaselt on ehitusprojekti staadiumiteks eelprojekt, põhiprojekt ja tööprojekt. Määruse nr 97 § 13 lg 2 kohaselt annab pädev asutus ehitusprojektile hinnangu, olenemata esitatud ehitusprojekti staadiumist, lähtudes eelprojektile esitatavatest nõuetest. Seega oleks olnud õigusaktide kohaselt ühispakkujal võimalik ehitusluba taotleda ka eelprojekti staadiumi alusel, kuid AS Eesti Raudtee seda teha ei lubanud, mis pikendas oluliselt hankelepingu ettenähtud ajalist kestvust.

Siiski kokkuvõttes ei ole tegemist olulise rikkumisega RHS § 95 lg 4 p-i 8 mõttes, kuivõrd lepingujärgsed tööd said lõpetatud ning tähtaja pikenemise eest tasus ühispakkuja AS-ile Eesti Raudtee leppetrahvi summas 91 700 eurot. Kuna AS Eesti Raudtee ei nõudnud nimetatud riigihankes ühispakkujalt lisaks leppetrahvile ka täiendavat kahju hüvitamist, siis ei tekkinud talle järelikult kahju, mida tasutud leppetrahv ei oleks katnud.

5.6. RHR-is on riigihanke nr 23494 rikkumisena toodud ka veel välja, et ühispakkuja jättis tähtjaks esitamata hanketingimustele vastava meeskonna. Vaidlustaja selgitab, et tingimustele vastava meeskonna andmete esitamisel tekkinud viivitus ei olnud tingitud OÜ-st Sirkel&Mall vaid asjaolust, et välismaist päritolu spetsialistide kutsekvalifikatsiooninõuete vastavust kontrollis Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, kelle tegevuse tulemusena spetsialistide kutsetunnistuste kinnitused viibisid. Objektiivsetel alustel ei ole ühispakkuja hinnangul tegemist olulise rikkumisega.

5.7. Hankija on Korralduses toonud välja, et kuna riigihankes nr 233494 ei olnud ühispakkujate OÜ Sirkel&Mall OÜ ning Ardanuy Ingeniera S.A omavahelised vastutusalad eraldi sätestatud, siis ei ole võimalik anda hinnangul, kelle tegevus ühispakkujatest tõi kaasa lepingu rikkumised. Olukorras, kus OÜ-l Sirkel&Mall ei olnud õiguslikku alust ega pädevust raudteed projekteerida, ei saanud ka raudtee projekteerimisest tekkinud viivitus olla otseselt OÜ Sirkel&Mall vastutusalas. Tuvastamaks, kas OÜ Sirkel&Mall poolt väidetav lepingu rikkumine riigihanke nr 233494 raames oli oluline (ehk kas esineb alus RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamiseks), tuleb seda asjaolu hindamisel ka arvestada ja kaaluda. Hankija on õigusvastaselt selle asjaolu kaalutusotsuse tegemisel kõrvale jätnud.

5.8. Hankija on põhjendamatult loonud seose, et kuna riigihankes nr 233494 toimus hankelepingu täitmise tähtaja hilinemine, siis justkui tooks OÜ Sirkel&Mall kõrvaldamata jätmine kaasa olukorra, kus viibiks ka Raemõisa Põhikooli spordikompleksi ja multifunktsionaalse kogukonnakeskuse projekteerimine. Veelgi enam – Hankija on ilma aluse ja põhjendusega loonud paralleeli riigihankega nr 233494 ja leidnud, et kuna ka vaidlustaluses Riigihankes tugineb OÜ Sirkel&Mall välismaise partneri varasemale kogemusele, siis oleks justkui tegemist sarnase olukorraga ning realiseeruksid samad riskid. Selline Hankija seisukoht on meelevaldne – Hankija on ühest ühispakkujale OÜ Sirkel&Mall omistatavast lepingu rikkumisest riigihanke nr 233494 raames teinud ebaõige järelduse nagu oleks OÜ Sirkel&Mall näol tegemist ebausaldusväärse partneriga. OÜ Sirkel&Mall on pärast RHR-is kajastuvat rikkumist sõlminud hulgaliselt hankelepinguid Eesti suurimate ja juhtivamate hankijatega (nt Tallinna Linnavaraamet ja Riigi Kinnisvara AS) ning neil ei ole pretensioone olnud. Samuti ei ole pärast riigihankes nr 233494 aset leidnud rikkumist ühispakkujal ühtegi teist hankelepingu tingimuste rikkumist.

5.9. Eeltoodut silmas pidades ei olnud Hankijal õigust OÜ-d Sirkel&Mall hankemenetlusest kõrvaldada ka RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel, kuivõrd Hankija ei olnud nõuetekohaselt kontrollinud, et selle sätte objektiivsed kohaldamise alused oleksid täidetud.

5.10. Hankija on Korralduse p-is 5 lükanud ühispakkuja INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse tagasi RHS § 115 lg 9 alusel. RHS § 115 lg 9 näeb ette, et hankija lükkab pakkumuse tagasi, kui ta tuvastab, et pakkumuse põhjendamatult madal maksumus on tingitud hankelepingu täitmise kohas kehtivate keskkonna-, sotsiaal- või tööõiguse valdkonda reguleerivate sätete eiramisest. Hankija ei ole aga Korralduse p-ides 5.1-5.8. toonud välja ühtegi asjaolu, mis õigustaksid INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse tagasilükkamist RHS § 115 lg 9 alusel. Hankija ei ole väitnud, et INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse maksumus on tingitud keskkonna-, sotsiaal- või tööõiguse valdkonda reguleerivate sätete eiramisest. Seega on Hankija rikkunud otsuse põhjendamiskohustust.

5.11. Kuigi Hankija ei ole pakkumuse tagasi lükkamisel tuginenud RHS § 115 lg-le 8, siis peab INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. vajalikuks esitada oma vastuväited ka selle sätte alusel pakkumuse tagasi lükkamise suhtes. INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. selgitas Hankija küsimustele vastuseks, et on välja töötanud pakkuja spetsiifilise projekteerimistööde teostamiseks vajaliku tööstandardi (töökeskkonna), mida pakkuja järgib ja kontrollib. Nimetatud töökeskkond tagab, et pakkuja väldib hankelepingu täitmiseks rakendatava meeskonna poolt mitmepoolselt tööde teostamist, st kõik osapooled pakkuja poolt kasutatavas meeskonnas teeksid tööd selliselt, et oleks tagatud kõige tõhusam ja optimaalsem tööde teostamise viis. Tegemist on kompleksse infotehnoloogiliste protsesside läbi viimise korraga, mille kasutamine ja järgimine võimaldab tagada tööjõu kõige optimaalsema kasutuse.

5.12. Hankija ei ole arvestanud ka praegusel ajahetkel projekteerimisvaldkonnas valitsevate turutingimustega ning konkurentsiolukorraga. Teiste pakkuja pakkumuste maksumus sisaldab suures osas pakkuja kasumimarginaali. Projekteerimisvaldkonna turusituatsioonist annavad hästi aimu esitatud pakkumuste maksumused, mis varieeruvad ühispakkujate poolt tehtud pakkumusest maksumusega 493 399 eurot kuni pakkuja Projekt Kuubis OÜ tehtud pakkumusele maksumusega 977 950 eurot. Olukord, kus kõige kõrgem pakkumus moodustab pea kahekordselt kõige väiksema maksumusega pakkumuse, ongi praegusel ajahetkel projekteerimisvaldkonnas tavapärane.

5.13. Hankija on lisaks asunud õigusvastaselt INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumust sisustama leides, et kuna lisanduvad nii reisi- kui ka majutuskulud Poola ja Eesti vahel, siis mõjutab see asjaolu lepingu täitmise maksumust. Ühispakkujad on pakkumuse koostamisel arvestanud kõigi lisanduda võivate kulutustega. Samuti on Hankija leidnud, et kuna hankelepingu täitmisel osaleb kaasprojekti juht, siis see suurendaks täiendavalt kulusid. Hankija järeldus on ebaõige ning vastuolus ühispakkuja poolt antud selgitustega, et ühispakkuja töökeskkonnas on välditud mitmepoolselt tööde teostamist.

5.14. Vaidlustaja on pakkumuses esitanud hinnatabeli, kust nähtub detailselt iga etapi maksumus – eskiisprojekti koostamine, sh 3D visualiseeringud; eelprojekti koostamine koos eriosadega; põhiprojekti koostamine koos eriosadega ning muud projekteerimisega seotud

kulud, sh projektijuhtimine, mudelprojekteerimine jms. Vaidlustaja pakkumuses esitatud maksumus katab hankelepingu täitmisega seotud otsese kulu ning tagab ka mõistliku kasumimarginaali. Hankija ei ole INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakumust tagasi lükates toonud välja ühtegi konkreetset põhjendust, milline osa pakkumusest või projekteerimise etapist on Hankija hinnangul põhjendamatult madala maksumusega. Pakkumusega koos esitatud projekteerimistööde töömahuloend koos maksumusega kajastab iga osa suhtes maksumust, millega on võimalik RHAD-is ning õigusaktides sätestatud nõudeid täites töö teostada. Hankija ei ole välja toonud, et mõni projekteerimistööde töömahus välja toodud tegevus oleks ühispakkujal põhjendamatult madal võrreldes teiste pakkujatega.

5.15. Üheks oluliseks kriteeriumiks pakkumuse maksumuse kujunemisel on asjaolu, et ühispakkujal endal on ettevõtte siseselt olemas kõikide eriosade projekteerijad ja puudub vajadus pöörduda eriosade projekteerimiseks alltöövõtjate poole. Kõigi projekteerimise täisteenuse pakkumiseks vajalike spetsialistide olemasolu võimaldab ühispakkujal jagada töökorraldust selliselt, et puudub vajadus oodata teiste ettevõtete poolt teostatavate eriosade valmimise üle ning ka kogu projekti eelarvestuses ei ole vajalik sisse arvestada alltöövõtjate kasumimarginaale.

Täiendavalt on INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. näol tegemist isikuga, kes soovib pakkujana siseneda Eesti projekteerimisturule, mistõttu on ühispakkuja jaoks olulised referentsobjektid.

5.16. Otsuste järgnevuse põhimõttest tulenevalt vaidlustab Vaidlustaja ka Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse, kuivõrd juhul kui Hankija otsused OÜ Sirkel&Mall INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. osas on õigusvastased, siis ei oleks Hankija saanud kolmanda isiku pakumust edukaks tunnistada.

5.17. 28.02.2025. a esitas Vaidlustaja täiendavad seisukohad.

5.17.1. Hankija rõhutab vastuses vaidlustusele, et 610 päeva pikkune tähtaja ületamine riigihankes nr 233494 on ulatuslik ning kriitiline. Hankelepingu järgsete tööde pikenemine oli tingitud mitmest erinevast asjaolust, sh hankija käitumisest. Juhul, kui AS Eesti Raudtee oleks tähtaja pikenemist lugenud väga oluliseks rikkumiseks, siis oleks ta hankelepingu ennetähtaegselt lõpetanud lepingu olulise rikkumise tõttu. Seda AS Eesti Raudtee ei teinud ning nagu nähtub ka AS-i Eesti Raudtee poolt Hankijale antud vastusest, siis ei pea ta OÜ-d Sirkel&Mall ebausaldusväärseks.

Hankija küsis AS-ilt Eesti Raudtee järgmised küsimused: *[---]kas teie hinnangul rikuti tähtaegasid ületades lepingu olulist tingimust? Kas teie hinnangul on [Vaidlustaja] vastutav hankelepingu rikkumiste põhjustamise osas? [Vaidlustajal] ei ole õigust tegeleda raudtee projekteerimisega, milline roll ja osa oli ettevõttel selle lepingu täitmisel?*

AS Eesti Raudtee selgitas, et seda, kas rikkumine on oluline või mitte, peab Hankija ise hindama. Vaidlustaja rõhutab, et kuivõrd Hankija küsis AS-i Eesti Raudtee hinnangut, siis olukorras, kus AS-i Eesti Raudtee hinnangul oleks olnud tegemist olulise rikkumisega olulise lepingutingimuse osas, oleks AS Eesti Raudtee eelduslikult ka oma hinnangut väljendanud. Samuti tõi AS-i Eesti Raudtee põhjendatult välja, et hinnangut, kelle tegevus ühispakkujatest tõi kaasa lepingu rikkumise, ei ole võimalik üheselt anda, ja kinnitas Vaidlustaja seisukohta, et raudtee ja raudteerajatiste projekteerimisega Vaidlustaja ei tegelenud. Ka Riigikohus on lahendis nr 3-21-1733 (p-s 15) selgitanud, et kui rikkumise põhjustasid varasema hankelepingu pooled ühiselt, tuleb RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamisel neid asjaolusid pakkuja usaldusväärsuse hindamisel mõistlikult arvestada.

5.17.2. Vaidlustaja ei nõustu Hankija väitega, et leppetrahvi kogusummas 91 700 eurot viitab väga olulisele lepingu rikkumisele. AS Eesti Raudtee tasaarvestas leppetrahvinõude Vaidlustaja nõudega lepingujärgsele tasule. Seega ei ole toimunud ulatuslik leppetrahvi tasumine vaid tegemist oli AS-i Eesti Raudtee tasaarvestusega. Tasaarvestus aga on ühepoolne tehing, mille rakendamise korral on teise lepingupoole võimalused piiratud. Vaidlustaja rõhutab sedagi, et leppetrahvi nõude rakendamine ning leppetrahvi tasaarvestamine ei toimunud mitte hankemenetluse lõpus vaid selle keskel ning pärast tasaarvestamist jätkus hankelepingu täitmine, sh ka Vaidlustajale lepingujärgse tasu väljamaksmine. Asjaolu, et tegemist ei olnud olulise rikkumisega kinnitab see, et hankelepingu täitmine jätkus pärast leppetrahvi rakendamist ning hankeleping sai Vaidlustaja poolt ka täidetud.

5.17.3. Arusaamatuks jääb Hankija viide, et teise lepingupoole põhjustatud viivituse tõttu

märkimisväärse leppetrahvi tasumine ei ole majanduslikult mõistlik. Vaidlustaja jaoks oli majanduslikult mõistlikum hankeleping nõuetekohaselt täita kui et hakata AS-iga Eesti Raudtee vaidlema tasunõude ning leppetrahvi rakendamise õiguspärasuse üle. Sellest, et OÜ Sirkel&Mall ei pöördunud AS-i Eesti Raudtee vastu kohtusse ei saa järeldada nagu oleks leppetrahvinõue olnud õigustatud või et OÜ Sirkel&Mall sellega nõustus.

5.17.4. Seoses Hankija viitega sellele, et kuna Hankija korraldab Raemõisa Põhikooli hanget juba kolmandat korda, sest pakkumuste maksumused on kahel eelneval korral olnud oodatust oluliselt kõrgemad, siis on oluline rõhutada, et Hankija on ise välja toonud, et iga järgneva hanke korraldamisel on vähendatud planeeritavate tööde mahtusid. Vaidlustaja viitab Hankija otsusele eelmises sama hankeesemega hankes ning toob välja, et kui eelmise hanke puhul oli madalaima pakkumuse maksumuseks 583 800 eurot – ning see pakkumine ületas hankija kinnitusel hankija plaanitud eelarvelisi vahendeid – siis antud juhul on Vaidlustaja INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumus 493 399 eurot, mis arvestades Hankija poolt vähendatud hanke mahtu, on täielikult võrreldav eelmises hankes tehtud parima pakkumuse maksumusega. Seega on Vaidlustaja pakkumus kooskõlas Hankija eesmärgiga vähendada planeeritavate tööde mahtu ja saavutada seeläbi realistlikum ja majanduslikult mõistlikum tulemus. On iseenesestmõistetav, et kui väheneb planeeritavate tööde maht, siis väheneb proportsionaalselt ka tööde maksumus. Seega ei ole põhjendatud Hankija väide põhjendamatu madalast maksumusest.

5.17.5. Põhjendamatult on Kolmanda isiku poolt loodav mulje nagu oleks see, et OÜ Sirkel&Mall ei ole AS-i Eesti Raudtee nõuet kohtus vaidlustanud, märk sellest, et Vaidlustaja on nõustunud, nagu oleks tegemist olnud AS-i Eesti Raudtee poolse õiguspärase leppetrahvinõudega. Vaidlustaja õiguskaitsevahendid oma õiguste efektiivseks kaitseks on antud olukorras piiratud, samuti on oluline, et Vaidlustaja eesmärgiks oli hankeleping täita.

6. Hankija, **Rae Vallavalitsus**, vaidleb vaidlustusele vastu (Hankija vastus esitati 21.02.2025 ja 05.03.2025 kirjadega) ning palub jätta selle rahuldamata alljärgnevatel põhjustel.

6.1. Hankija ei kõrvaldanud OÜ-d Sirkel&Mall üksnes RHS § 95 lg 4 p-i 9 alusel valeandmete esitamise tõttu vaid tugines ka vastuolule RHS § 95 lg 4 p-iga 8. Kuigi Korralduse p 1 ei sisalda kõrvaldamise alusena otsest viidet RHS § 95 lg 4 p-ile 8, on Hankija tuvastanud Vaidlustaja poolt varasema hankelepingu olulise rikkumise, võttes arvesse lepingu rikkumisega seotud kõiki asjaolusid.

6.2. Riigihangete registri andmetel ja AS-i Eesti Raudtee kinnitusel olid riigihanke viitenumber 233494 ühispakkujad OÜ Sirkel&Mall ja ARDANUY INGENIERIA S.A. Lepingu täitmise tähtaeg oli 13.04.2022. a, kuid tegelikult lõpetati lepingu täitmine alles 26.01.2024. a (lõpptähtaega ületati 610 päeva võrra). Lepingu täitmisel kohaldati töövõtjate suhtes leppetrahvi kogusummas 91 700 eurot. Lepingu rikkumised seisnesid tingimustele vastava meeskonna õigeaegselt esitamata jätmises ning tööde algse lõpptähtaja ja täiendava tähtaja ületamises.

6.3. Selline tähtaja ületamine on väga ulatuslik ning näitab, et lepingupool ei ole suutnud täita oma kohustusi kokkulepitud aja jooksul, mis on lepingu oluline rikkumine. Tähtaeg on lepingu oluline tingimus ning see mõjutab otseselt lepingu täitmise hinda. Tähtaja ületamine 1 aasta 8 kuu ja 5 päeva võrra seab kahtluse alla töövõtja usaldusväärsuse ja professionaalsuse. Selline ulatuslik viivitus võib viidata planeerimis- ja juhtimisprobleemidele, mis võivad mõjutada ka tulevaste projektide edukust. Kuigi tööd lõpuks lõpetati, ei muuda see mastaapset tähtaja ületamist vähem oluliseks rikkumiseks.

6.4. Tähtaja ületamine on põhjustanud leppetrahvi kohaldamise töövõtjate suhtes kogusummas 91 700 eurot, mis on 20% lepingu maksumusest. See näitab, et rikkumine on olnud piisavalt tõsine, et õigustada leppetrahvi sellises summas määramist. Kui leppetrahv moodustab 20% lepingu maksumusest, viitab see rikkumise tõsistele tagajärgedele ja olulisele lepingu rikkumisele.

6.5. Vaidlustaja väide, et tähtaja ületamine oli osaliselt tingitud AS-i Eesti Raudtee enda käitumisest, ei ole tõsiseltvõetav. Teise lepingupooli põhjustatud viivituse tõttu

märkimisväärse leppetrahvi tasumine ei ole majanduslikult mõistlik. Kohaldatud leppetrahvi nõude suhtes ei ole esitatud taotlust nõude vähendamiseks kaassüü tõttu ega ole leppetrahvinõuet vaidlustatud.

6.6. Vaidlustaja on selgitanud, et nimetatud hankelepingu sisuks oli raudtee infrastruktuuri projekteerimine ning projekteeritavale objektile ehitusloa saamine, kuid nende ettevõtte ei oma õigust tegeleda raudtee projekteerimisega ja seega ei saanud ka sellist tööd teostada. Ühispakkujatest omas raudtee projekteerimise õigust ja pädevust ARDANUY INGENIERIA S.A. Seetõttu ei ole põhjendatud raudteerajatiste projekteerimise hankelepingu rikkumiste omistamine OÜ-le Sirkel&Mall. Ühispakkujad loetakse ühise pakkumuse esitamisel RHS § 110 lg 4 kohaselt solidaarselt vastutavateks. OÜ Sirkel&Mall oli hankelepingus ühispakkujana üks osapool, seega vastutab ta lepingu rikkumise eest koos teise ühispakkujaga ARDANUY INGENIERIA S.A. solidaarselt.

6.7. OÜ Sirkel&Mall esitas vaidlusaluses Riigihankes hankepassi kõrvaldamise aluste punktis “Ennetähtaegne lõpetamine, kahjutasu või võrreldavad sanktsioonid” küsimusele *Kas ettevõtja on kogenud, et varasem riigihankeleping või võrgustiku sektori hankijaga sõlmitud varasem hankeleping või varasem kontsessioonileping on lõpetatud enneaegselt, või on määratud kahjutasu või sellega võrreldavad sanktsioonid seoses kõnealuse varasema lepinguga?* eitavalt. Vaidlustaja oleks pidanud varasema hankelepinguga seoses määratud leppetrahvi ära märkima sõltumata oma õiguslikest seisukohtadest lepingu rikkumise küsimuses. Hankepassis on küsitud hankelepingu täitmisel õiguskaitsevahendi kohaldamise fakti kohta, mitte lepingurikkumise õiguslikku seisukohta.

6.8. Riigikohus rõhutab, et pakkuja peab esitama varasema hankelepingu rikkumisega seotud heastamismeetmete võtmise kohta tõendid koos pakkumusega (RHS § 97 lg 1). Tõendid õigeaegselt esitamata jätnud pakkuja ei saa nõuda, et hankija annaks talle täiendava võimaluse tõendite esitamiseks, kui hankija on tõendite õigeaegse esitamise kohustusest pakkujat hankedokumentides teavitanud. Nii kohus kui ka vaidlustuskomisjon on korduvalt asunud seisukohale, et pakkuja ei saa pakkumuse esitamisel esitatud ebaõigeid andmeid asendada õigetega hankemenetluse käigus või vaidlustusmenetluses.

6.9. Vaidlustaja viide, et teised hankijad on erinevates hankemenetlustes kontrollinud Vaidlustaja nõuetele vastavust ja usaldusväarsust ning ei ole esitanud pretensioone, on asjakohatu. Igas hankemenetluses peab hankija eraldi ja põhjalikult kaaluma, kas pakkuja suhtes esineb kõrvaldamise alus.

Vaidlustaja on professionaalne ettevõtja, kes on RHR-i andmetel ja enda kinnitusel osalenud paljudel hangetel. Kuna pakkuja suhtes on hankelepingu täitmisel kohaldatud leppetrahvi, oleks ta pidanud esitama sellekohased andmed ja kasutusele võetud heastamismeetmed hankepassis. Pakkuja esitas hankepassis teadlikult ja tahtlikult valeandmeid leppetrahvi kohaldamise kohta, mis tulenes hankelepingu olulise tingimuse rikkumisest. Seetõttu kõrvaldatakse ta ebausaldusväarsuse tõttu hankemenetlusest.

6.10. Hankija otsus lükata tagasi INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumus kui põhjendamatult madala maksumusega pakkumus, on õiguspärane. Pakkumuse hindamisel teostati INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse suhtes kontroll põhjendamatult madala maksumuse tuvastamiseks, kuna esitatud pakkumus oli oluliselt madalam teiste pakkumuste maksumusest. INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumus oli maksumuselt järgmisest vastavaks tunnistatud pakkumuse maksumusest 185 511 eurot madalam, mis on 27%-ne hinnavahe.

6.11. Selgitamaks pakkumuse maksumuse suurt erinevust järgmise pakkumuse maksumusega, võrreldi kõigi pakkujate esitatud dokumenti “Pakkumuse maksumus”, mis sisaldab detailset töömahuloendit. Võrdluse tulemusena ei ilmnenu selget anomaaliat, mis oleks võimaldanud välja tuua INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. tööde pakkumuse osa või projekteerimise etapi, mille maksumus oleks olnud võrreldes teiste pakkumustega oluliselt madalam. Siiski oli INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse kogumaksumus märkimisväärselt madalam kui teiste esitatud pakkumuste maksumused. Seetõttu esitati 22.01.2025. a ettevõttele palve selgitada, milles seisneb pakkumuse hinnaeelis ning kas sellise hinnaga on võimalik täita hankelepingut nõuetekohaselt.

6.12. INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. selgitas 30.01.2025. a vastuses, et ettevõtte on kasutusele võtnud ettevõttele spetsiifilise projekteerimisetööde teostamiseks vajaliku töökeskkonna, mida järgitakse ja kontrollitakse. Töökeskkonna tõhusust tõendab pakkujale 15.03.2024.a väljastatud ISO sertifikaat, mis kinnitab pakkuja juhtimisprotsesside vastavust ISO standarditele 9001:2015 ja 14001:2015. Tööprotsessides välditakse tööjõu dubleerimist ühel ja samal tööloigul. Pakkuja kinnitas, et on arvestanud RHAD-is toodud tingimuste ja nõuetega, sh tehnilise kirjelduse kõikide tegevuste ja kohustustega, ning on võimeline saavutama Hankija poolt seatud eesmärgi pakkuja poolt esitatud pakkumuses toodud hinnaga.

6.13. Esitatud selgitus oli üldsõnaline ega põhjendanud sisuliselt, mille seisnes pakkumuse hinnaeelis. Seetõttu ei saanud Hankija veenduda, kas pakutud hinnaga on reaalselt võimalik hankelepingut täita. Kõik hankemenetluses kvalifitseeritud pakkujad on kohustatud rakendama kvaliteedijuhtimissüsteemi, mis vastab ISO 9001 standardis sätestatud tingimustele või on sellega samaväärne. Samuti kehtib kõigile nõue kasutada BIM-modelleerimist. Kuna nimetatud nõuded on võrdselt kohustuslikud kõigile pakkujatele, ei anna need ühelegi osalejale hinnaelist. Samuti on mõnel teisel pakkujal ettevõtte siseselt olemas kõikide eriosade projekteerijad, mistõttu puudub vajadus alltöövõtjate kasutamiseks, mis võimaldab pakkuda konkurentsivõimelisemat hinda.

6.14. Vastulausena Vaidlustaja seisukohale, et projekteerimisvaldkonnas on tavapärane turusituatsioon, kus pakkumuste maksumused varieeruvad selliselt, et vahe väikseima ja suurema pakkumuse maksumuse vahel on kahekordne, tuleb märkida, et selline varieerumine ei ole alati põhjendatud. Iga hankemenetlus on unikaalne ja hankija peab hoolikalt analüüsima iga pakkumuse maksumust, et tagada hankelepingu täitmise realistlikkus ja kvaliteet. Hankija korraldab Raemõisa Põhikooli, spordikompleksi ja multifunktsionaalse kogukonnakeskuse projekteerimise hanget juba kolmandat korda, kuna pakkumuste eeldatav maksumus on kahel eelneval korral olnud oodatust oluliselt kõrgem. Seetõttu on iga uue järgneva hanke korraldamisel vähendatud planeeritavate tööde mahtusid, et saavutada realistlikum ja majanduslikult mõistlikum tulemus.

6.15. Hankija ei nõustu Vaidlustaja süüdistusega, et Hankija on INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumust õigusvastaselt sisustanud. Vaatamata INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. üldsõnalisele selgitusele võimaliku hinnaeelise kohta ning paljasõnalisele kinnitusele, et nad on arvestanud kõikide võimalike kulutustega ning on võimelised pakutud hinnaga hankelepingut nõuetekohaselt täitma, jäävad endiselt kahtlused pakkumuse põhjendamatult madala maksumuse osas. Hankija kahtlused tulenevad asjaolust, et tavapäraselt suurendavad reisimise, majutuse ja suhtluse tõlkimise vajadusega seotud kulud hinda, mitte ei anna hinnaelist. Hankija ei ole veendunud, et pakutud hinnaga on võimalik hankelepingut täita ilma kvaliteedis järeleandmisi tegemata.

6.16. Kuna Hankija kõrvaldas OÜ Sirkel&Mall õiguspäraselt hankemenetlusest ning lükkas INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse õiguspäraselt tagasi, on õiguspärane ka Hankija otsus, millega tunnistati edukaks Innopolis Insenerid OÜ pakkumus.

6.17. 05.03.2025. a esitas Hankija täiendavad seisukohad.

6.17.1. Hankija ei nõustu Vaidlustaja seisukohtadega, et riigihankes nr 233494 toimunud lepingu rikkumine ei olnud oluline.

RHS § 95 lg 4 p-i 8 rakendamisel hindab hankija pakkuja varasemate hankelepingute rikkumiste puhul, kas need on olnud oluliste tingimuste rikkumised, mitte ei lähtu teiste hankijate poolt varem tehtud otsustest. Rikkumise olulisust ei saa hankest kõrvaldamisel hinnata vaid selle kaudu, kui tähtsaks pidas tellija varasemas lepingus rikutud kohustust, millises ulatuses erines lepingu täitmine kokkulepitust ja millised on rikkumise tagajärjed, kuigi neid asjaolusid tuleb hindamisel arvestada. Tähtaja järgimine on projekteerimisetööde lepingus kriitilise tähtsusega, sest viivitused mõjutavad kogu projekti ajakava ja võivad põhjustada täiendavaid kulusid. AS-i Eesti Raudtee vastusest ei saa järeldada, et Vaidlustaja poolt lepingu täitmisel ei olnud tegemist olulise tingimuse rikkumisega. AS Eesti Raudtee märkis, et Hankija peab esitatud teabe põhjal ise hindama, kas tegemist on olulise rikkumisega. Kirjalikule vastusele eelnenud telefonivestluses kinnitas AS-i Eesti Raudtee nimel vastanud isik, et nende jaoks oli tegemist lepingu olulise tingimuse rikkumisega Vaidlustaja poolt.

6.17.2. AS Eesti Raudtee ei ole andnud nõusolekut lepingu pikendamiseks. Täiendava tähtaja andmist ei saa lugeda lepingu tähtaja pikendamiseks poolte kokkuleppel. Riigihankes nr 233494 sõlmitud hankelepingu täitmisel oli täiendava tähtaja andmine seotud leppetrahvi kohaldamisega. AS Eesti Raudtee andis täiendava tähtaja, kuna kohustuse täitmise tähtaeg oli möödunud ja kohustus oli täitmata. Täiendava tähtaja andmine kohustuse täitmiseks toimus võlaõigusseaduse (edaspidi VÕS) § 114 alusel ning seda tuleb käsitleda kui õiguskaitsevahendit.

6.17.3. Käesoleva vaidluse keskmes ei ole küsimus, kas AS Eesti Raudtee on pidanud või peab Vaidlustajat ebausaldusväärseks. Oluline on see, kas Hankija peab Vaidlustajat enda jaoks usaldusväärseks lepingupartneriks. Vaidlustaja väidab, et ta pole kunagi varjanud riigihankes nr 233494 sõlmitud hankelepingu täitmisel solidaarvastutust, kuna tõi selle vaidlustuses välja. Vaidlustaja ei saa väita, et tema käitumine hankemenetluses on seni olnud läbipaistev ja usaldusväärne. Vaidlustaja kohustus oli see informatsioon avaldada juba pakkumuse esitamisel hankepassis, mitte alles vaidlustuses.

6.17.4. Vaidlustaja viitab Riigikohtu lahendi 3-21-1733 p-ile 15, mille aluse ta väidab, et Hankija ei saa lähtuda solidaarvastutusest ning peab analüüsima ja hindama, kuidas ühispakkujate puhul riskid ja vastutus lepingukohustuse rikkumisel jagunesid. Viidatud lahendis on Riigikohus väljendanud seisukohta, et RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamisel tuleb pakkuja usaldusväärseuse hindamisel mõistlikult arvestada realiseerunud riskide jagunemist, kui varasema hankelepingu pooled ühiselt põhjustasid hankelepingu rikkumise. See tähendab, et hankija peab hindama, kuidas riskid ja vastutus jagunesid, kui rikkumine toimus mitme osapoole koostöös. Kuna Vaidlustaja on üheks lepingu pooleks, ei saa siin olla juttu mõlema lepingu poole põhjustatud rikkumisest. Vaidlustaja viide Riigikohtu lahendile, mis väidab, et Hankija ei saa lähtuda solidaarvastutusest ning peab analüüsima ja hindama, kuidas ühispakkujate puhul riskid ja vastutus lepingukohustuse rikkumisel jagunesid, ei ole asjakohane. Solidaarvastutus tähendab, et kõik osapooled vastutavad võrdselt tekitatud kahju eest, sõltumata nende individuaalsest panusest või süüest.

6.17.5. Vaidlustaja väide, et algsest lepingu maksumusest 20% suuruse leppetrahvi kohaldamine ei viita olulisele rikkumisele, kuna leppetrahv tasaarveldati lepingujärgsest makstavast tasust, ei ole asjakohane. Leppetrahvi tasaarveldamine ei vähenda rikkumise olulisust. Ei oma tähtsust, kas leppetrahv tasuti Vaidlustaja poolt makse sooritamise teel või tasaarveldati makstavast tasust. Tasaarveldamine on lihtsalt üks viis, kuidas leppetrahv tasutakse, kuid see ei muuda fakti, et rikkumine on toimunud ja leppetrahvi on kohaldatud. Leppetrahvi kohaldamine viitab siiski olulisele rikkumisele, kuna see näitab, et lepingut ei täidetud kokkulepitud tingimustel. Leppetrahv on sanktsioon, mis on ette nähtud just selliste olukordade jaoks, kus lepingut on rikutud. Selle eesmärk on kompenseerida hankijale tekitatud kahju ja motiveerida lepingupartnereid oma kohustusi täitma. Lisaks, kui leppetrahv moodustab 20% lepingu algsest maksumusest, on see märkimisväärne summa, mis viitab tõsisele rikkumisele.

6.17.6. Lepingu rikkumise olulisust ei vähenda ka asjaolu, et lepingu täitmine jätkus peale leppetrahvi rakendamist ja see sai lõpuks täidetud. Leppetrahvi rakendamine näitab, et rikkumine oli piisavalt tõsine, et õigustada sanktsiooni kohaldamist. See rõhutab, et rikkumine oli märkimisväärne ja vääris sanktsiooni, mis omakorda kinnitab lepingupartneri usaldusväärseuse küsimust.

6.17.7. Hankija ei nõustu Vaidlustaja seisukohtadega, et INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumus ei ole põhjendamatult madala maksumusega. Vaidlustaja ei kõrvalda kahtlusi tema pakkumuse realistlikkuse ja jätkusuutlikkuse osas. Kuivõrd konkurents määrab turutingimused, tuleks võrdluseks võtta eelkõige teiste pakkumuste hinnad samas riigihankes. Varasemate hangete pakkumuste võrdlemine ei pruugi olla asjakohane, kuna turutingimused, materjalide hinnad ja tööjõukulud võivad ajas muutuda ja varasemate hangete madalaim pakkumus ei pruugi peegeldada praeguseid turutingimusi ega õigustada Vaidlustaja pakkumuse madalat pakkumust.

7. Kolmas isik, **Innopolis Insenerid OÜ**, vaidleb vaidlustusele vastu (Kolmanda isiku vastus esitati 21.02.2025. a ja 05.03.2025. kirjadega) ning palub jätta selle rahuldamata järgmistel

põhjustel.

7.1. Korralduses on OÜ Sirkel&Mall hankemenetlusest kõrvaldamise alusena viidatud ainult RHS § 95 lg 4 p-le 9 (valeandmete esitamine). Siiski nähtub Korralduse p-dest 1.2–1.6 ja 1.8, et Hankija on OÜ Sirkel&Mall kõrvaldamisel faktiliselt arvesse võtnud ka tema varasemat hankelepingu rikkumist, mis vastab RHS § 95 lg 4 p-is 8 sätestatud kõrvaldamise alusele. Hankija on teatavat varasemat rikkumist põhjalikult käsitletud, hinnanud ja analüüsinud selle asjaolusid ja raskust, kajastanud isegi asjaomase teise hankijaga konsulteerimist jne. See kogumis viitab mh RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamisele. Eelnevast tulenevalt lähtub Kolmas isik eeldusest, et Hankija on OÜ Sirkel&Mall hankemenetlusest kõrvaldanud kahel õiguslikul alusel - RHS § 95 lg 4 p 8 (varasema hankelepingu rikkumine) ja p 9 (valeandmete esitamine). Vaidlustuskomisjoni ja kohtute praktika järgi ei too vormiline minetus – nagu seda on otsuse (täiendava) õigusliku aluse sõnaselge nimetamata jätmine – kaasa otsuse kehtetuks tunnistamist. Määrav on Korralduse põhjendustest välja loetav Korralduse tegelik sisu.

7.2. Korralduse p-ist 1.1 nähtuvalt on OÜ Sirkel&Mall enda hankepassis vastanud eitavalt küsimusele, mis puudutab tema varasemaid hankelepingtonde rikkumisi. See eituse on aga vale, sest RHR-i on kantud RHS § 95 lg-s 5 sätestatud referentsperioodi jääv OÜ Sirkel&Mall toime pandud hankelepingtonde rikkumine. See kanne puudutab AS-i Eesti Raudtee riigihanget „Saunja-Risti raudtee projekteerimine. Põhiprojekt“ (viitenumber 233494). AS Eesti Raudtee on RHR-i märkinud, et ühispakkujatest töövõtjad (peale OÜ Sirkel&Mall ka Ardanuy Ingenieria S.A.) maksid leppetrahvi ning seda järgmistel asjaoludel:

1) Tähtjaks ei esitatud tingimustele vastavat meeskonda.

2) Tööde teostamisel ületati täitmise tähtaega ka täiendava tähtja andmise järel (täiendavat tähtaega ületati 363 päeva võrra ning täitmise lõpptähtaega ületati 610 päeva võrra), leppetrahvi tehti tähtja ületamise eest kahel korral kokku summas 91 700 € (17 652,25 € ja 74 047,75 €). Töövõtja ei tasunud leppetrahvi nõudeid, mistõttu tasaarvestati leppetrahvi nõuded töövõtja poolt esitatud arvete tasumisel.

AS-i Eesti Raudtee kinnitusele ei ole töövõtjad nõuet vaidlustanud.

7.3. Seega on OÜ Sirkel&Mall esitanud oma hankepassis valeandmeid – antud on valekinnitus. Täpselt samadel asjaoludel on vaidlustuskomisjon tuvastanud OÜ Sirkel&Mall poolt valeandmete esitamise ca kaks kuud tagasi ühes teises kaasuses. Sealjuures puudutavad valeandmed (varasema lepingurikkumise varjamine) RHS § 95 lg 4 p-is 8 sätestatud kõrvaldamise alust, st tegu on niisuguste valeandmetega, mis mahuvad RHS § 95 lg 4 p 9 normikoosseisu.

7.4. Isegi kui OÜ Sirkel&Mall on seisukohal, et kõnealune rikkumiskanne on põhjendamatult (ta ise ei ole AS-i Eesti Raudtee nõuet vaidlustanud), ei omaks see tähendust, kuna vastavalt vaidlustuskomisjoni ja kohtute praktikale on hankepassi küsimus varasemate rikkumiste ja sanktsioonide kohta faktiküsimus ja pakkuja enda hinnang rikkumise olemasolule ja tõsidusele ei ole selle küsimuse kontekstis relevantne. Kui pakkuja on kogenud hankija rakendatud sanktsioone lepingu rikkumise eest, siis tuleb küsimusele vastata jaatavalt sõltumata sellest, mida pakkuja asjaomasest sanktsioonist arvab.

7.5. Nõustuda ei saa Vaidlustaja seisukohaga, et OÜ Sirkel&Mall poolt AS-i Eesti Raudtee lepingu rikkumise varjamine *ei ole oluline*. Tuginedes vaidlustuskomisjoni praktikale, tuleb niisugust varjastust pidada raskeks ja oluliseks:

Valeandmete esitamine küsimuses, kas pakkuja suhtes on varasemate hankelepingtonde raames rakendatud võlaõiguslikke sanktsioone, kätkeb endas juba olemuslikult märkimisväärselt rasket eksitamatust ja võimalik, et ka pahatahtlikku varjamissoovi. Esiteks on igale pakkujale hästi teada, kas ja milliseid sanktsioone on tema suhtes kohaldatud. Pakkujal ei ole üldjuhul võimalik põhjendatult väita, et ta polnud tema vastu esitatud trahvinõuetest jms teadlik. Teiseks on kõnealuse info näol tegemist hankemenetluse läbiviimise seisukohast äärmiselt olulise teabega, hindamaks võimaliku lepingupartneri usaldusväärsust.

Eelnevat silmas pidades on põhjendatud, et Hankija võttis OÜ Sirkel&Mall poolt valeandmete esitamist nii üksinda kui kogumis arvesse OÜ Sirkel&Mall usaldusväärsuse hindamisel, mis on RHS § 95 lg-s 4 sätestatud nn vabatahtlike kõrvaldamise aluste keskne element. Hankija on asjaolusid kaaludes jõudnud järeldusele, et OÜ Sirkel&Mall on tema jaoks lepingupartnerina ebausaldusväärne. Selline järeldus ei ole meelevaldne.

7.6. OÜ Sirkel&Mall hankemenetlusest kõrvaldamise teiseks aluseks on RHS § 95 lg 4 p 8, s.o varasemate hankelepingute rikkumine. Hankija on leidnud, et eelviidatud AS-i Eesti Raudtee lepingus juhtunu täidab ära kõik RHS § 95 lg 4 p-i 8 eeltingimused: pakkuja on oluliselt või pidevalt rikkunud eelnevalt sõlmitud hankelepingu olulist tingimust nii, et rikkumise tulemusena on lepingust taganatud või leping üles öeldud, hinda alandatud, hüvitatud kahju või makstud leppetrahvi.

Vaidluse all ei ole, et AS Eesti Raudtee on nõudnud OÜ-lt Sirkel&Mall leppetrahvi. Vaieldav ei ole ka trahvinõude ajendiks olnud rikkumiste olemasolu. Hankelepingu täitmise tähtsajad (olgu siis vahe- või lõpptähtaeg) on hankelepingu „oluline tingimus“. Seega on vaidlus vaid selles, kas OÜ Sirkel&Mall poolt AS-i Eesti Raudtee lepingu olulise tingimuse rikkumine, mis tõi kaasa leppetrahvi, oli oluline.

7.7. Vaidlustaja püüab väita, et lepingu rikkumine ei olnud oluline, kuna rikkumised ei olnud OÜ Sirkel&Mall „mõjusfääris“ ning tööd said lõppastmes tehtud ja trahv tasutud. Kumbki neist põhjendustest ei ole õige ega adekvaatne.

OÜ Sirkel&Mall oli AS-i Eesti Raudtee lepingus ühispakkuja, kes RHS § 110 lg 4 järgi vastutab teis(t)e ühispakkuja(te)ga hankelepingu täitmise eest solidaarselt. Solidaarvastutusest tulenevalt on Vaidlustaja jutt „mõjusfääridest“ asjakohatu. Solidaarse vastutuse olemusest lähtuvalt ei ole tähtis, kas lepingu rikkumise tingis ühe või teise solidaarvõlgniku tegu või tegemata jätmine, nad vastutavad võlausaldaja ees ühte viisi (VÕS § 65).

7.8. Vaidlustaja püüab jätta muljet, et OÜ Sirkel&Mall oli AS-i Eesti Raudtee lepingus nõu kaaskannataja, kes pidi taluma teise ühispakkuja Ardanuy Ingenieria S.A. ebakvaliteetset tööd. OÜ Sirkel&Mall ise otsustas teha selle välismaise pakkujaga koostööd ning pidi ette nägema ja aktsepteerima riske, mis sellises koostööformaadis hankesse minekul kaasnevad.

7.9. Vaidlustaja kriitika AS-i Eesti Raudtee aadressil on arusaamatu ja asjakohatu, kuna OÜ Sirkel&Mall on talle esitatud leppetrahvinõude ära tasunud ega ole nõudele vastu vaieldud. Nüüd AS-i Eesti Raudtee tegevusele vastuväidete esitamine on kunstlikult otsitud tegevus. See, et AS-i Eesti Raudtee leping sai lõpuks täidetud ja trahv tasutud, ei vähenda rikkumiste olulisust. Rikkumist ei tee olematuks ega pisenda tõik, et lõppastmes – ja pika hilinemisega – sai projekt valmis ning hankija sai nõutud trahviraha. Lepingutähtaja lausa 610 päeva ulatuses rikkumine on juba iseenesest väga negatiivne tulem. Leppetrahv on leevendusmeede rikkumise talumise eest ning leppetrahvi tasumine ei võta ära tõika, et AS Eesti Raudtee pidi taluma hankelepingu täitmise viibimist 610 päeva võrra.

7.10. Hankija ei ole Korralduses öelnud, et kuna OÜ Sirkel&Mall koos oma ühispakkujaga rikkus AS-i Eesti Raudtee lepingut, siis tingimata rikutaks ka Riigihanke tulemusel sõlmitavat hankelepingut. Hankija andis Korralduse p-is 1.6 mõista, et AS-i Eesti Raudtee kaasus on tema jaoks alarmeeriv näide, mis tõstatab olulised ohud ja riskid, mida ta ei soovi ega saa võtta, kuna ta ei saa antud juhul tolereerida lepingutähtaja (olulist) ületamist. Hankija mure on seda asjakohasem, et OÜ Sirkel&Mall on jälle otsustanud kasutada sama mudelit (koostöö välismaise ühispakkujaga).

7.11. Hankija lükkas INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse tagasi, kuna leidis, et tegu on põhjendamatult madala maksumusega pakkumusega. Korralduses on pakkumuse tagasilükkamise õigusliku alusena viidatud küll RHS § 115 lg-le 9, kuid Korralduse põhjendustest võib aru saada, et tegu on viiteveega ning tegelikult on silmas peetud sama paragrahvi lg-t 8. Seda kinnitab ka Hankija 18.02.2025 korraldus nr 269, milles Hankija selgitaski, et viide lg-le 9 on sisulist tähendust mitteomav inimlik eksitus.

INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumus on tagasi lükatud RHS § 115 lg 8 alusel, mis näeb ette, et hankija kontrollib [pakkuja] selgitust ja hindab esitatud tõendeid, konsulteerides vajaduse korral pakkujaga. Kui hankija leiab endiselt, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal, või kui pakkuja ei esita hankijale nõutud selgitust, lükkab hankija pakkumuse põhjendatud kirjaliku otsusega tagasi. Kohatu on Vaidlustaja kriitika, et Hankija ei ole INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse tagasilükkamist põhjendanud lähtuvalt RHS § 115 lg-st 9. Vaidlustusest nähtuvalt on Vaidlustajale arusaadav, et Hankija tugines tegelikult RHS § 115 lg-le 8.

7.12. Korralduse p-st 5.3 nähtuvalt esitas INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. vastuseks Hankija

päringule rea ebaeenvaid ja Riigihankes pakutud hinda otseselt mitteseletavaid väiteid: pakkuja on kasutusele võtnud mingi „töökeskkonna“, pakkujal on teatavad ISO sertifikaadid, välditakse tööjõu dubleerimist, kõikide kohustustega on arvestatud. Lihtsustatult ja kokkuvõtlikult oli INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. seletus tema pakutud silmatorkavalt odava hinna kohta, et nad on tublid ja teevad eeskujulikult tööd. Hankija on asjakohaselt märkinud, et ISO 9001 sertifikaadi olemasolu on Riigihankes kvalifitseerimise tingimus ning kõigile võrdselt kohalduv on ka BIM-modelleerimise kasutamise nõue. Seega ei saa need asjaolud põhimõtteliselt õigustada pakkuja anomaalselt madalat hinda. Ka kõik muud INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. esitatud õigustused on sedavõrd üldsõnalised ja lakoonilised, et neid ei anna isegi konkreetset seostada pakutud hinnaga, rääkimata viimase adekvaatselt selgitamisest.

7.13. Kohtupraktikas on leidnud kinnitust, et pakkuja peab olema hankija sellekohase päringu peale valmis ja suuteline oma pakutud hinda põhjendama ning sellega seonduvaid asjaolusid tõendama. Oma pakkumuse tõsiseltvõetavust peab tõendama pakkuja ise. Hankija ei pea aktiivselt ära näitama, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal. Kui pakkuja ei esita hankijale sisulisi selgitusi (vastus jääb kontrollimatuks), siis on see alus pakkumuse tagasilükkamiseks.

7.14. Vaidlustaja heidab Hankijale ette nagu too oleks asunud INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumust sisustama viimase eest, püüdes mööda minna tõsiasjast, et ajahetkes, kus see nõutav oli (st vastamine Hankija teabepäringule hankemenetluses), jättis INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. Hankija murekohad adresseerimata. Vaidlustaja poolt vaidlustuseski osutatud paljasõnalised kinnitused on sedavõrd ebainformatiivsed, et need ei saa Hankijale anda mistahes kindlust ega selgust.

Vaidlustaja näib leidvat, et INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse tagasilükkamine on õigusvastane (mh) põhjusel, et Hankija ei ole detailselt välja toonud, „milline osa pakkumusest või projekteerimise etapist on põhjendamatult madala maksumusega“. See väide rajaneb vääral alusel ja kinnitab, et Vaidlustaja ei ole INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse tagasilükkamise tegelikust alusest aru saanud või püüab seda vaidlustusmenetluses maha vaikida. Hankija lükkas INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse tagasi peasjalikult põhjusel, et ta sai vastuseks oma selgituspäringule kontrollimatu ja üldsõnalise vastuse. Niisuguses olukorras Hankija ei pea ega saagi detailselt lahata pakkumuse konkreetseid aspekte, kuna neid pole talle lahti seletatud. Kokkuvõttes on Hankija põhjendatult leidnud, et INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. selgitused tema pakkumuse maksumuse silmatorkavalt madala hinna kohta ei ole veenvad ega sisulised, mistõttu ei ole Hankijal RHS § 115 lg 8 alusel mitte üksnes õigus, vaid ka kohustus asjaomane pakkumus tagasi lükata.

7.15. Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamise otsus on vaidlustatud üksnes lähtuvalt nn otsuste järgnevuse põhimõttest. Kolmanda isiku pakkumus kui õigesti menetlusse jäetud pakkumustest parim pakkumus on tunnistatud edukaks õiguspäraselt.

7.16. 05.03.2025. a esitas Kolmas isik täiendavad seisukohad.

7.16.1. Vaidlustaja on vääral arusaamisel küsimuses, kuidas RHS § 95 lg 4 p 8 toimib ning kuidas seda kohaldada tuleb. Iga hankija peab ise iga rikkumiseepisoodi asjaolusid uurima ning hindama, kas need täidavad RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaldamise eeltingimused. Viimane hõlmab mh hinnangut, kas rikuti hanklepingu olulist tingimust ning kas rikkumine oli oluline ja pidev. Teise hankija (st hankija, kellega sõlmitud hanklepingut rikkumine puudutab) hinnangud ei ole Hankijale siduvad.

7.16.2. Vaidlustaja püüab mõista anda, justkui olnuks AS-i Eesti Raudtee lepingu täitmisel toimunud hiline misel hoopis AS-i Eesti Raudtee enda süü. Selline argument ei ole kohane ega usutav. OÜ Sirkel&Mall ei ole talle esitatud leppetrahvinõuet vaidlustanud ning tal ei ole võimalik siin, hoopis teises menetluses, saavutada tulemust, et OÜ Sirkel&Mall poolne lepingu rikkumine omistatakse hoopis AS-ile Eesti Raudtee.

Vaidlustaja on isegi mõista andnud nagu poleks 610 päeva võrra lepingu tähtaja ületamine midagi märkimisväärtset. Ühtlasi püüab Vaidlustaja jätta muljet nagu oleks eriline saavutus see, et AS Eesti Raudtee maksis lepingu täitmise eest ka tasu. Tõik, et leping sai lõpuks täidetud ja AS Eesti Raudtee täitis oma lepingulised kohustused (töövõtjale tasu maksmine),

ei muuda olematuks lepingu tähtaja 610-päevast rikkumist.

7.16.3. Vaidlustaja teeb asjaolust, et AS Eesti Raudtee ei öelnud OÜ-ga Sirkel&Mall sõlmitud lepingut üles, järelduse, et järelikult ei olnud rikkumine oluline. Selliselt argumenteerides eksib Vaidlustaja kahe olulise tõsiasja vastu.

Esiteks, lepingu rikkumise olulisus või mitteolulisus ei sõltu sellest, kas leping asjaomase rikkumise tõttu lõpetati või mitte. Lepingu ülesütlemine on vaid üks võimalus, mis võlausaldajale lepingu olulise rikkumise korral avaneb. Lepingu rikkumise olulisuse määra defineerivad rikkumise asjaolud, mitte võlausaldaja kohaldatud õiguskaitsevahendid.

Teiseks, võlausaldaja poolt lepingu ülesütlemise õiguse rakendamise otsusesse lähevad mitmed praktilised kaalutlused. Eluvõõras on käsitlus, et kui leiab aset lepingu oluline rikkumine, siis võlausaldaja igal juhul ütleb lepingu üles. Paljudel juhtudel on võlausaldajale halbadest variantidest vähim halb minna lepinguga edasi – rakendades muid sanktsioone nagu nt kahju hüvitamine, leppetrahv või hinna alandamine –, et mitte alustada protsessiga otsast pihta ja kaotada seeläbi aega. AS Eesti Raudtee on avalik Hankijaga, kes peab pooleli jääva töö üle võtva asendustöövõtja leidmiseks korraldama riigihanke ning see võtab märkimisväärselt aega.

7.16.4. Teises kontekstis, kus see talle kasulik on, näeb Vaidlustaja ka laiemat pilti. Nii argumenteerides, et „majanduslikult mõistlikum“ oli AS-i Eesti Raudtee leppetrahvinõudele vastu mitte vaielda ja leping lõpuni täita.

7.16.5. Vaidlustaja leiab, et Hankija kirjavahetusest AS-iga Eesti Raudtee ei ilmne, et AS Eesti Raudtee peaks Vaidlustajat kuidagi ebausaldusväärseks. Midagi niisugust AS-i Eesti Raudtee kiri ei ütle. Kiri pelgalt kirjeldas Hankijale rikkumise asjaolusid ning kommenteeris, et *seda, kas rikkumine vastab RHS § 95 lg 4 p-i 8 tunnustele, peab Hankija ise hindama konkreetse hanke raames*. Seega jäi AS Eesti Raudtee õigustatult reserveerituks, vältis omapoolseid põhjapanevaid hinnanguid ja suunas Hankijat ise otsustama, nii nagu seadus ja kohtupraktika ette näevad.

7.16.6. Vaidlustaja argumentatsioon leppetrahvi n-ö reaalselt maksmise ja tasaarvestamise vaheteost jääb täiesti arusaamatuks. Vaidlustaja näib püüdvat mõista anda, et asjaolu, et leppetrahvi tasumine ei toimunud mitte OÜ Sirkel&Mall poolt AS-ile Eesti Raudtee rahasumma maksmise teel, vaid AS-i Eesti Raudtee tehtud tasaarvestusega, vähendab trahvi olemasolu või tähtsust. Pole mingit vahet, kuidas leppetrahv arveldatakse. Trahvi tasumise viis – ülekanne või tasust kinnipidamine (tasaarvestus) – ei väära kuidagi leppetrahvi fakti, suurust ja asjaolusid. Sama arusaamatu on Vaidlustaja viide asjaolule, et AS Eesti Raudtee trahvis OÜ-d Sirkel&Mall lepingu täitmise keskel, mitte lõpus. Kas lepingu keskel tehtud leppetrahv on kuidagi väiksema väärtusega kui lepingu lõpufaasis tehtud leppetrahv?

7.16.7. Alapakkumuse teemal leiab Vaidlustaja, et kõik Hankija etteheited INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse maksumusele on üldsõnalised ning ei selgu, milline konkreetne pakkumuses esile toodud töö teostamine pakutava hinnaga seaks ohtu pakutava töö kvaliteedi. Hankija kommentaarid INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse maksumuse osas ei saagi olla nii detailsed nagu Vaidlustaja soovib. Seda põhjusel, et INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. selgitused on niivõrd üldsõnalised, et neist ei saa teha detailseid järeldusi. Kuigi alles vaidlustusmenetluses esitatud tõendid ja selgitused oleksid vastuvõetamatud, on märkimisväärne, et Vaidlustaja ei ole isegi vaidlustusmenetluses teinud ühtegi sammu, mis sisuliselt aitaks edendada väidet, et INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse hind on põhjendatud.

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

8. Vaidlustaja taotleb järgmiste Hankija otsuste kehtetuks tunnistamist:

1) kõrvaldada hankemenetlusest üks ühispakkujate OÜ Sirkel&Mall ja INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse esitanud ühispakkujatest - OÜ Sirkel&Mall;

2) lükata INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumus tagasi põhjendamatult madala maksumuse tõttu;

3) tunnistada edukaks Innopolis Insenerid OÜ pakkumus.

9. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et vaidlustuse läbivaatamist tuleb alustada selle otsuse kontrollimisest, kas ühispakkujate OÜ Sirkel&Mall ja INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumus (või INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumus nagu Hankija on seda käsitlenud) on õiguspäraselt tagasi lükatud selle tõttu, et tegemist on põhjendamatult madala maksumusega pakkumusega RHS §-i 115 mõttes. Juhul, kui Hankija otsus lükata pakkumus tagasi põhjendamatult madala maksumuse tõttu on õiguspärane, puudub vajadus tuvastada, kas Hankija otsus ühe ühispakkuja - OÜ Sirkel&Mall – hankemenetlusest kõrvaldamise kohta on õiguspärane, sest see ei võimaldaks jätkuvalt ühispakkujate OÜ Sirkel&Mall ja INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumust edukaks tunnistada (isegi kui OÜ Sirkel&Mall kõrvaldamine hankemenetlusest ei ole õige, ei saaks Vaidlustaja sõlmida Hankijaga hankelepingu, kui pakkumus on õigesti tagasi lükatud põhjendamatult madala maksumuse tõttu). Seega juhul, kui Hankija otsus INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse tagasilükkamiseks on õige, puudub Vaidlustajal OÜ Sirkel&Mall hankemenetlusest kõrvaldamise otsuse suhtes kaebeõigus, kuna Vaidlustaja eesmärk - saavutada enda pakkumuse edukaks tunnistamine ja endaga hankelepingu sõlmimine - ei ole saavutatav. Kui osa väiteid ei saa mõjutada vaidluse lõpptulemust, siis on need ebaolulised ning nende suhtes ei pea võtma ammendavat seisukohta (Tallinna Halduskohtu otsus haldusasjas 3-24-3072, p 93, viitega Riigikohtu 11.12.2020 otsusele asjas nr 3-20-1198, p 26).

10. Riigihankes esitasid pakkumuse 7 pakkujat:

- 1) Projektibüroo OÜ maksumusega käibemaksuta 623 000 eurot;
- 2) Innopolis Insenerid OÜ maksumusega käibemaksuta 678 910 eurot;
- 3) Infragate Eesti AS maksumusega käibemaksuta 714 300 eurot;
- 4) SWECO Projekt AS maksumusega käibemaksuta 747 200 eurot;
- 5) ühispakkujad OÜ Sirkel & Mall ja INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. (Vaidlustaja) maksumusega käibemaksuta 493 399 eurot;
- 6) Novarc Group AS maksumusega käibemaksuta 851 800 eurot;
- 7) Projekt Kuubis OÜ maksumusega käibemaksuta 977 950 eurot.

Kuna Hankija kõrvaldas Projektibüroo OÜ hankemenetlusest, siis Vaidlustaja pakkumuse maksumus (493 399 eurot) on ca 27,3% madalam kui järgmise vastavaks tunnistatud pakkumuse (Kolmanda isiku pakkumus) maksumus (678 910 eurot).

Hankija alustas Vaidlustaja pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontrolli ja küsis Vaidlustajalt RHS § 115 lg 1 alusel selgitusi pakkumuse maksumuse kohta.

11. 22.01.2025. a pöördus Hankija Vaidlustaja poole küsimusega Vaidlustaja pakkumuse maksumuse kohta (sõnumi ID 924481): *Teie pool esitatud pakkumuse maksumus on märkimisväärselt madalam võrreldes konkurentide pakkumuste maksumustega. Teie pakkumuse maksumus on 21 % (kaksikümend neli) protsenti madalam maksumuselt järgmisest pakkumisest. Palun selgitage, milles seisneb teie madalam maksumus? Kas olete kindel, et suudate täita hankelepingu sellise hinnaga nõuete kohaselt? Kui jah, siis selgitage, millel põhineb Teie veendumus? Esitatud selgituste ja tõendite alusel peab olema võimalik veenduda, et pakkumuse maksumuse kujunemisel on arvestatud teenuse osutamise tegelikke kulusid ning esitatud hinnaga on lepingu nõuetekohane täitmine reaalselt võimalik.*

30.01.2025. a vastas Vaidlustaja:

1. Pakkujat selgitab, et on välja töötanud pakkujale spetsiifilise projekteerimistöode teostamiseks vajaliku tööstandardi (töökeskonna), mida pakkujat järgib ja kontrollib. Nimetatud standard tagab, et pakkujat väldib rakendatava meeskonna poolt mitmepoolselt tööde teostamist, s.t kõik osapooled pakkujat poolt kasutatavas meeskonnas teevad tööd selliselt, et oleks tagatud tõhus ja optimaalne tööde teostamise viis. Pakkujat selgitab, et nimetatud standardi kasutus ja rakenduspraktika tagab, et pakkujat poolt pakutava tööde teostamise hind on madalam kui konkurentidel. Pakkujat peab vajalikuks rõhutada, et kõnealune pakkujale spetsiifiliselt omane tööstandard on oma olemuselt kompleksne IT-protsesside läbiviimise kord, mille järgimine võimaldab tagada tööjõu kõige optimaalsema kasutuse kogu projekteerimisprotsessi vältel.

2. Pakkujat poolt valitud tehniliseks lahenduseks on pakkujale spetsiifiline tööstandard, mille pakkujat on kasutusele võtnud ning rakendanud ja mille tõhusat toimimist kinnitab ka pakkujale 15.03.2024.a väljastatud ISO sertifikaat, mis kinnitab pakkujat juhtimisprotsesside vastavust ISO standarditele 9001:2015 ja 14001:2015. Pakkujat poolt rakendatavast tööstandardist tulenevad pakkujat töömeetodid, mida rakendatakse projekteerimisprotsessi vältel selliselt, et vastavalt konkreetse projekteerimise etapile rakendatakse tõhusalt üksnes selle etapi läbiviimiseks vajalikku tööjõudu, millega tagatakse, et kogu tööprotsess on

kvaliteetne, kiire ning pidev ja katkematu. Samuti rakendame ettevõttes lean meetodit.

3. Pakkuja kinnitab, et on arvestatud riigihanke alusdokumentides toodud tingimuste ja nõuetega, sh tehnilise kirjelduse kõikide tegevuste ja kohustustega ning on võimeline saavutama hankija poolt seatud eesmärgi pakkuja poolt esitatud pakkumuses toodud hinnaga.

4. Pakkuja selgitab, et tagab teenuse osutamise pakkumuses toodud kogumaksumuse alusel enda poolt rakendatava spetsiifilise tööstandardi (töokeskkonna) rakendamisega. Pakkuja on arvestanud pakkumuse koostamisel hankelepingu kestvust ning ka võimalike turu muutustega, sh võimalike tööjõukulude suurenemisega. Pakkuja rakendab tööde teostamisel professionaalset oskustööjõudu, kes on konkurentsivõimeliselt tasustatud. Pakkuja poolt rakendatav infotehnoloogiliste meetmete kogum tagab teenuse osutamise kvaliteetselt ja tõhusalt vastavalt pakkumuses toodud kogumaksumusele. Lõpetuseks kinnitab pakkuja, et on veelkord tutvunud hanke tehnilises kirjelduses toodud nõuetega ning kinnitab, et on arvestanud kõikide tehnilises kirjelduses ja teistes hanke alusdokumentides esitatud tingimuste ja nõuetega.

12. Korralduse p-is 5 tegi Hankija otsuse lükata tagasi pakkuja INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumus RHS § 115 lg 9 alusel, kuna nimetatud pakkumus on põhjendamatult madala maksumusega pakkumus. Rae Vallavalitsuse 18.02.2025 korraldusega nr 269 muutis Hankija Korralduse p-i 5, sõnastades selle järgmiselt: *Lükata tagasi pakkuja INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumus riigihangete seaduse § 115 lõike 8 alusel, kuna nimetatud pakkumus on põhjendamatult madala maksumusega pakkumus.* Sellest tulenevalt kontrollib vaidlustuskomisjon Vaidlustaja pakkumuse maksumuse tagasilükkamise põhjendatust RHS § 115 lg 8 alusel.

13. Vaidlustuskomisjon peab vajalikuks selgitada, et RHS-i alusel tuleb selgelt eristada vastavusotsust RHS §-i 114 alusel, millisel juhul kontrollitakse pakkumuse vastavust RHAD-is esitatud tingimustele ja pakkumus tunnistatakse kas RHAD-i tingimustele vastavaks (RHS § 114 lg 1) või lükatakse tagasi (RHS § 114 lg 2 esimene lause) ja selle menetluse käigus ei kontrollita pakkumuse maksumuse põhjendatust, milline kontroll allub RHS § 115 regulatsioonile ja võib kaasa tuua pakkumuse tagasilükkamise RHS § 115 lg 8 alusel (sh kontrolli tulemuseks, mis tagasilükkamisega ei päädi, ei ole pakkumuse vastavaks tunnistamine). Vaidlustuskomisjon rõhutab, et ka kõikidele RHAD-i tingimustele RHS § 114 lg 1 alusel vastav pakkumus võib lõpptulemusel olla põhjendamatult madala maksumusega RHS § 115 mõttes.

Korraldusest nähtub, et Hankija on teinud otsuse INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse tagasi lükkamise kohta ilmselt pakkumuste vastavuse kontrollimise käigus, kuid viidanud siiski õigesti RHS §-ile 115, eksides esialgu küll lõikega (lõige 9 lõike 8 asemel). Ka Hankija põhjendused viitavad selgelt sellele, et Hankija tahe oli lükata INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumus tagasi RHS § 115 lg 8 alusel.

14. Otsust INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse tagasi lükkamiseks põhjendas Hankija kokkuvõtlikult järgmiselt:

1) pakkumuse hindamisel teostati INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse suhtes kontroll põhjendamatult madala maksumuse tuvastamiseks, kuna esitatud pakkumus oli oluliselt madalam teiste pakkuja pakkumuste maksumusest. INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumus oli maksumuselt järgmisest vastavaks tunnistatud pakkumuse maksumusest 185 511 eurot madalam, mis on 27 %-ne hinnavahe;

2) vastuseks Hankija 22.01.2025. a küsimusele pakkumuse madala maksumuse põhjendatuse kohta selgitas INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. oma esindaja OÜ Sirkel&Mall vahendusel, et ettevõtte on kasutusele võtnud pakkuja spetsiifilise projekteerimistööde teostamiseks vajaliku töokeskkonna, mida järgitakse ja kontrollitakse. Töokeskkonna tõhusust tõendab pakkuja 15.03.2024.a väljastatud ISO sertifikaat, mis kinnitab pakkuja juhtimisprotsesside vastavust ISO standarditele 9001:2015 ja 14001:2015. Tööprotsessides välditakse tööjõu dubleerimist ühel ja samal töölõigul;

3) selgitus ei tekitanud arusaamist, mille seisneb INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumuse hinnaeelis või rahaline kokkuhoid. RHAD-is on nõue, et pakkuja peab olema rakendatud projekteerimistööde tegevusvaldkonnas vähemalt ISO 9001 standardis sätestatud tingimustele vastav või sellega samaväärne kvaliteedijuhtimissüsteem. Seetõttu on kõik hankemenetluses kvalifitseeritud pakkujad kohustatud rakendama kvaliteedijuhtimissüsteemi, mis vastab ISO 9001 standardis sätestatud tingimustele või on sellega samaväärne. Samuti kehtib kõigile nõue kasutada BIM-modelleerimist. Kuna nimetatud nõuded on võrdselt kohustuslikud kõigile

pakkujatele, ei anna need ühelegi osalejale hinnaeelist vaid tagavad hankelepingu täitmise ühtlaselt kõrge kvaliteedi ja vastavuse kehtestatud standarditele

4) INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o poolt osaleksid hankelepingu täitmisel projektijuht ja arhitekt, kes on mõlemad pärit Poola Vabariigist. Lisaks on pakkuja teatanud, et projekteerimise ajaks tulevad Eestisse kohapeale ka teised partneri spetsialistid, et tagada projekti sujuv teostamine. Kogu projektijuhtimise meeskonna sisene suhtlus toimub eesti ja inglise keeles. Hankija ja/või kolmandate osapooltega suhtlemiseks on vajadusel ette nähtud professionaalse tõlgi kaasamine ning jooksvate küsimuste lahendamiseks on tagatud eestikeelne suhtlus projektijuhtimise meeskonnaga. Eeltoodud asjaolud mõjutavad lepingu täitmise maksumust, kuna lisanduvad reisikulud Poola ja Eesti vahel ning majutuskulud. Samuti toob eestikeelse töökeskkonna tagamine kaasa lisakulusid, sealhulgas tõlgi kaasamise vajaduse;

5) pakkuja vastused küsimustele pakkumuse hinna kujunemise osas ei andnud ülevaadet, milles seisnes pakkuja hinna eelis. Kõiki eeltoodud asjaolusid ja kulutusi arvestades on pakkuja esitatud pakkumuse maksumus ebarealistlikult madal ning ei taga lepingu nõuetekohast täitmist.

15. RHS § 115 lg 1 sätestab, et kui hankija leiab, et pakkumuse maksumus on hankelepingu eset arvestades põhjendamatult madal, peab hankija kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis nõudma pakkujalt asjakohast samas vormis esitatud selgitust. [---]

RHS § 115 lg 8 on sõnastatud järgmiselt: *Hankija kontrollib selgitust ja hindab esitatud tõendeid, konsulteerides vajaduse korral pakkujaga. Kui hankija leiab endiselt, et pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal, või kui pakkuja ei esita hankijale nõutud selgitust, lükkab hankija pakkumuse põhjendatud kirjaliku otsusega tagasi.*

16. Riigikohus on 04.11.2020 otsuse 3-20-924 p-s 25 märkinud järgmist: [---] *“Põhjendamatult madal maksumus” on määratlemata õigusmõiste. Kolleegium on asjas nr 3-3-1-50-15 tehtud otsuses (p 23) selgitanud, et hankedirektiivid ei sätesta täpselt, millal on pakkumuse maksumus põhjendamatult madal, ega määratle meetodit selle kindlakstegemiseks. Seetõttu on selle määratlemine liikmesriigi ja täpsemalt hankija ülesanne, kuid see peab toimuma objektiivselt ja mittediskrimineerivalt (Euroopa Kohtu otsus liidetud kohtuasjades C-285/99 ja C-286/99, p-d 67 ja 69). Hankijal tuleb pakkuja selgituse hindamisel arvestada kogumis kõiki asjassepuutuvaid fakte, silmas pidades, et lubatud põhjenduste loetelu seaduses on mitteammendav (RHS § 115 lg 7). Hankijal tuleb anda pakkujale võimalus selgitada ja tõendada, kuidas pakkumuse maksumus kujunes (Riigikohtu halduskolleegiumi otsus asjas nr 3-3-1-50-15, p 21). Põhjendamatult madala maksumuse kindlakstegemine on keerukas majanduslik otsus, mille üle kohtulik kontroll on üldjuhul piiratud (samal, p 23). Puudub vaidlust, et antud juhul Hankijal kahtlus INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o pakkumuse maksumuse põhjendatusest tekkis ning Hankija andis pakkujale võimaluse oma pakkumuse maksumuse põhjendatust selgitada ja tõendada. Riigikohus on leidnud, et kui Hankija on juba algatanud kontrolli, et kõrvaldada kahtlus pakkumuse maksumuse põhjendatusest, ei ole põhjendatud usaldada pakkuja kontrollimatut vastust hankija selgitusnõudele (Riigikohtu halduskolleegiumi otsus nr 3-19-1825/50, p 17).*

17. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et sellise olukorraga ongi praegusel juhul tegemist – Vaidlustaja selgitus on liiga üldine ega anna tegelikult mingeid konkreetseid andmeid, mis selgitaks, kuidas ja miks on pakkumuse maksumus 185 511 eurot e ca 27,3% madalam paremuselt järgmisest vastavaks tunnistatud pakkumusest.

Vaidlustaja põhjendab oma 30.01.2025. a vastuses Hankijale oma pakkumuse madalat maksumust sisuliselt üksnes sellega, et pakkuja on välja töötanud spetsiifilise projekteerimistöde teostamiseks vajaliku tööstandardi (töökeskkonna), ning kordab seda veidi erinevas sõnastuses kolmes punktis vastuse neljast punktist (vt käesoleva otsuse p 11). Vaidlustaja väitel tagab tema rakendatav tööjõu standard tööjõu kõige optimaalsema kasutuse kogu projekteerimisprotsessi vältel. Milles see tööstandard täpsemalt seisneb ning kuidas võimaldab selle rakendamine nii suurt kulude kokkuhoidu, Vaidlustaja ei selgita. Vaidlustaja vastus ei sisalda mingeid andmeid kulude kohta, mis selgitaksid madalat maksumust, sh jääb arusaamatuks, millised on Vaidlustaja soodsamad töötingimused ja projektilahendused ning kuidas need vähendavad kogumaksumust. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Vaidlustaja üldsõnalised väited pakkumuse maksumuse põhjendatuse kohta ei võimalda Hankijal piisavalt veenvalt kõrvaldada kahtlust pakkumuse maksumuse põhjendatusest.

18. Vaidlustusmenetluses tõi Vaidlustaja täiendava argumendina välja selle, et teiste pakkujate pakkumuste maksumused sisaldavad suures osas kasumimarginaale ning kuni kahekordne hinnavahe ongi planeerimishangetel tüüpiline. Vaidlustajale ei saa olla teada, kuidas on teised pakkujad oma hinnad kujundanud, mistõttu need väited ei tõenda kuidagi Vaidlustaja pakkumuse maksumuse põhjendatust.

19. Tulenevalt eespooltoodust on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Vaidlustaja 30.02.2025 esitatud üldsõnaline ja kontrollimatu vastus selgitusnõudele ei saanud Hankijat veenda selles, et INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o pakkumuse maksumus ei ole põhjendamatult madal, mistõttu Hankija otsus tema pakkumuse tagasi lükkamiseks on kooskõlas RHS § 115 lg-dega 1 ja 8 ning alused selle kehtetuks tunnistamiseks puuduvad. Põhjenduste ebapiisavuse korral ei pea Hankija pakkumuse tagasilükkamise otsuses suutma veenda Vaidlustajat selles, et pakkumuse maksumus on ka tegelikult põhjendamatult madal.

20. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et kuivõrd õiguspärane on Hankija otsus lükata ühispakkujate OÜ Sirkel&Mall ja INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumus (või INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. pakkumus) tagasi põhjendamatult madala maksumuse tõttu, ei saa Vaidlustaja õigusi rikkuda Hankija otsus, millega kõrvaldati üks ühispakkujatest - OÜ Sirkel&Mall – hankemenetlusest, kuna Vaidlustajal pole võimalik jõuda hankelepingu sõlmimiseni (vt ka otsuse p 9).

Vaidlustuskomisjon leiab, et kui Vaidlustajal vaidlustuse esitamise õiguse puudumine Hankija otsuste vaidlustamiseks selgub vaidlustusmenetluse käigus, siis tuleb vaidlustus Hankija otsustele osas, mis ei saa rikkuda Vaidlustaja huve, jätta rahuldamata. Seda, et kaebeõiguse kontrollimisel otsuse tegemisel tuleb kaebeõiguse puudumisel jätta kaebus rahuldamata, on märkinud ka Riigikohus (vt nt 16.12.2015 määrus asjas nr 3-3-1-55-15, p 9). Seega kuna antud juhul on vaidlustuskomisjon seisukohal, et olukorras, kus Vaidlustaja pakkumus on õiguspäraselt tagasi lükatud ja selle otsuse kehtetuks tunnistamiseks alused puuduvad, minetab Vaidlustaja võimaluse jõuda hankelepingu sõlmimiseni Hankijaga sõltumata ühe ühispakkuja, OÜ Sirkel&Mall, kõrvaldamise otsuse õiguspärasusest, mistõttu vaidlustus tuleb selles osas jätta kaebeõiguse puudumise tõttu rahuldamata.

21. Hankija otsuse Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamiseks on Vaidlustaja vaidlustanud üksnes hankemenetluse etapiviisilisuse põhimõttest lähtudes. Kuna Hankija otsus lükata ühispakkujate OÜ Sirkel&Mall ja INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o. (või INDUSTRIA PROJECT Sp. z o.o.) pakkumus põhjendamatult madala maksumuse tõttu tagasi, on Kolmanda isiku pakkumus kui menetlusse jäetud pakkumustest maksumuselt parim pakkumus tunnistatud edukaks õiguspäraselt ning Hankija vastav otsus on kooskõlas RHS § 117 lg-ga 1.

Vaidlustusmenetluse kulud

22. Lähtudes sellest, et vaidlustus jääb RHS § 197 lg 1 p-i 4 alusel rahuldamata, kuuluvad vaidlustusmenetluse kulude osas kohaldamisele RHS § 198 lg-d 3 ja 8.

22.1. Hankija ei ole esitanud taotlust lepingulise esindaja kulude väljamõistmiseks.

22.2. Kolmas isik, kes vaidlustusmenetluses osales Hankija poolel, on esitanud tähtaegselt taotlused lepingulise esindaja kulude väljamõistmiseks Vaidlustajalt kogusummas 2756,16 eurot (käibemaksuta), 13 tunni ja 50 min õigusabi osutamise eest, tunnihinnaga 215 eurot. Kolmas isik on esitanud tähtaegselt.

Vaidlustuskomisjon leiab, et asja keerukust ja materjalide mahukust silmas pidades on Kolmanda isiku lepingulise esindaja kulud põhjendamatult suured. Vaidlustusasi ei ole harilikust mahukam ega oluliselt keerukam. Vaidlustuskomisjoni hinnangul on vajalikud ja põhjendatud Kolmanda isiku lepingulise esindaja kulud 10 töötunni ulatuses summas 2150 eurot (käibemaksuta), mis tuleb Vaidlustajalt välja mõista.

22.3. Vaidlustaja kulud vaidlustusmenetluses jäävad Vaidlustaja kanda.

Taivo Kivistik
(allkirjastatud digitaalselt)